

Received: 23 April 2023

Revised: 29 January 2024

Accepted: 2 February 2024

FACTORS AFFECTING EFFECTIVENESS OF COMMUNITY ENTERPRISE MANAGEMENT IN NAKHON RATCHASIMA

Phuangpornphat VIRIYA¹ and Suphaporn LAKSAMEETHANASARN¹

¹ Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand;

phuangpornphat.v@nrru.ac.th (P. V.)

Handling Editor:

Professor Dr.Chanathat BOONRATTANAKITTIBHUMI European International University, France

(This article belongs to the Theme 1: Humanities & Social Sciences for Sustainable Development)

Reviewers:

1) Associate Professor Dr.Nath AMORNPINYO	Udon Thani Rajabhat University, Thailand
2) Associate Professor Dr.Panee SUANPANG	Suan Dusit University, Thailand
3) Assistant Professor Dr.Sup AMORNPINYO	Khon Kaen University, Thailand

Abstract

This study aims to investigate the factors that affect the effectiveness of community enterprise management in Nakhon Ratchasima, as well as to identify strategies for managing the population. The study will cover all 32 districts in Nakhon Ratchasima, with a sample group consisting of 400 members of community enterprises that have been assessed at a high level. Data will be collected using surveys and statistical analysis will be conducted using multiple regression analysis. The study found that the factors related to group characteristics, environmental characteristics, characteristics of group members, and management policy and practices could predict the effectiveness of community enterprise management in Nakhon Ratchasima with an efficiency of 55.9% ($R^2 = 0.559$). The regression equation is as follows: $Y = 0.241$ (group characteristics) + 0.164 (environmental characteristics of the group) + 0.259 (characteristics of group members) + 0.225 (management policy and practices).

Keywords: Effectiveness of Management, Group Characteristics, Environmental Characteristics of the Group, Characteristics of Group Members, Management Policy and Practices

Citation Information: Viriya, P., & Laksameethanasarn, S. (2024). Factors Affecting Effectiveness of Community Enterprise Management in Nakhon Ratchasima. *Thai Interdisciplinary and Sustainability Review*, 13(1), 57-65. <https://doi.org/10.14456/tisr.2024.5>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา

พวงพรภัสร์ วิริยะ¹ และ สุภาพร ลักษณะมีนสาร¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; phuangpornphat.v@nrru.ac.th (พวงพรภัสร์)

บรรณาธิการผู้รับผิดชอบบทความ:

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชนทัต บุญรัตนกิตติภูมิ มหาวิทยาลัยยุโรป อินเทอร์เน็ต ประเทศฝรั่งเศส
(บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหัวเรื่องที่ 1: มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน)

ผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ:

1) รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อมรภิญโญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
2) รองศาสตราจารย์ ดร.พรณี สอนเพลง	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรัพย์ อมรภิญโญ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา และแนวทางในการบริหารจัดการ ประชากร คือ วิสาหกิจชุมชนทั้ง 32 อำเภอ ในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินระดับดี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะกลุ่ม ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ด้านลักษณะของสมาชิกกลุ่ม และด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 55.9 ($R^2 = 0.559$) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ 55.9 และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์เชิงเส้นตรง ดังนี้ $Y = 0.241$ (ด้านลักษณะกลุ่ม) + 0.164 (ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของกลุ่ม) + 0.259 (ด้านลักษณะของสมาชิกกลุ่ม) + 0.225 (ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน)

คำสำคัญ: ประสิทธิผลการบริหารจัดการ, ลักษณะกลุ่ม, ลักษณะสภาพแวดล้อมของกลุ่ม, ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม, นโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน

ข้อมูลการอ้างอิง: พวงพรภัสร์ วิริยะ และ สุภาพร ลักษณะมีนสาร. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา. สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย, 13(1), 57-65. <https://doi.org/10.14456/tisr.2024.5>

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

บทนำ

วิสาหกิจชุมชน เป็นการประกอบการแนวทางใหม่ที่ใช้ในการพัฒนาประเทศ ด้วยวิธีการสร้างรากฐานในชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้เพื่อให้สมาชิกของชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนทั่วประเทศจำนวน 93,434 ราย (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2563) แต่จากการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนพบว่า วิสาหกิจชุมชนในระดับดีเพียงร้อยละ 32.34 เท่านั้น โดยสาเหตุสำคัญที่วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จเกิดจากการผลิตที่ไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ไม่รู้วิธีการนำทุนภูมิปัญญาและใช้อัตลักษณ์ของชุมชนมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ขาดประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการองค์กร การผลิต การเงิน และการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นส่วนที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้สรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นการพัฒนาชุมชนโดยใช้ความเข้าใจและการค้นพบศักยภาพของตนเองกับทุนของท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งขึ้น สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน มีความภูมิใจในรากเหง้า บรรพบุรุษในท้องถิ่นและภูมิปัญญาที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน ด้วยเหตุนี้วิสาหกิจชุมชน จึงเป็นทิศทางใหม่ของการพัฒนาอย่างแท้จริงที่จะช่วยให้ชุมชน และประเทศชาติเจริญเติบโตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

วิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน 2,277 แห่ง แบ่งเป็นกลุ่มการผลิตสินค้า การแปรรูป ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และผลิตภัณฑ์สมุนไพร สำหรับแผนงานและการดำเนินการของผู้ประกอบการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ แต่กลับพบว่าการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังเป็นวิธีแบบเริ่มก่อตั้งไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เป็นวิสาหกิจชุมชนอ่อนแอ บริหารจัดการกลุ่มไม่ได้ตามวัตถุประสงค์มากกว่าร้อยละ 50 (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2562) จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยศึกษาว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน วางแผนการจัดการทรัพยากรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้พร้อมต่อการสนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนา ให้เกิดประสิทธิผลกับจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา สร้างความเข้มแข็ง สร้างรายได้ ให้กับสมาชิกและวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งเป็นการยกระดับวิสาหกิจชุมชนให้เจริญก้าวหน้าขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนและประเทศชาติต่อไป

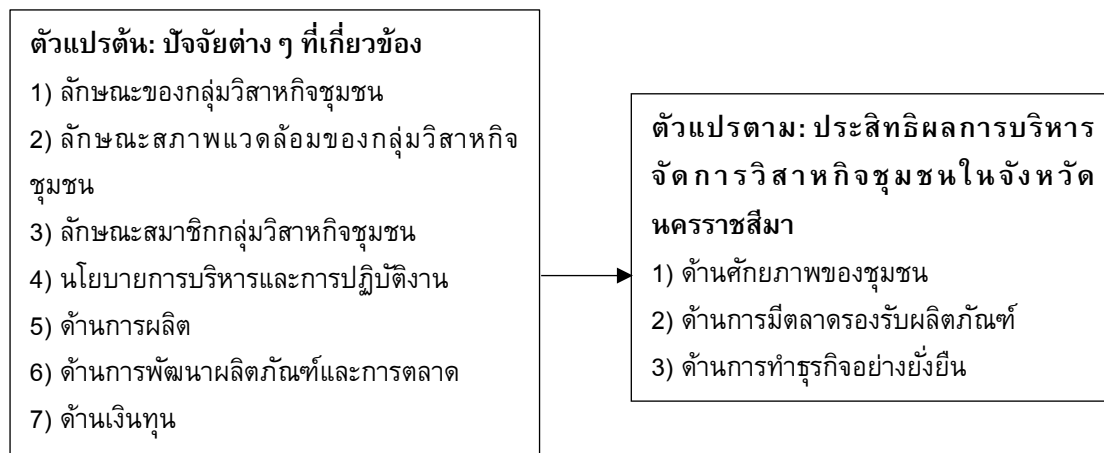
การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ได้อธิบายถึงพื้นฐานการเป็นวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีสมาชิกที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการใช้ความรู้หรือภูมิปัญญาต่างๆ มาคิดและสร้างสรรค์กระบวนการผลิตให้ได้ออกมาเป็นสินค้าหรือบริการ และดำเนินการในรูปแบบธุรกิจของชุมชนเกิดการสร้างอาชีพและรายได้ในชุมชนเพื่อขจัดปัญหาความยากจน (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548) และต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้จากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ให้คุ้มค่า ทำให้สมาชิกเกิดความพึงพอใจในงานและองค์การส่วนรวม อีกทั้งต้องสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายต่อเนื่องในระยะยาวเพื่อให้องค์กรมั่นคงและยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้เมื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการเพิ่มประสิทธิผลทางจัดการภายในวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดของ Steers (1977) ที่กล่าวว่า การประเมินประสิทธิผลขององค์การควรใช้ตัวบ่งชี้หลายตัวในวัดการประสิทธิผลขององค์การเพื่อความเหมาะสมและครอบคลุม ซึ่งการศึกษานี้ใช้ปัจจัยภายในเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนสามารถแก้ไขปรับปรุงพัฒนาให้เป็นจุดเด่นเกิดประสิทธิผลการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนได้เป็นตัวแปรต้น ประกอบด้วย ด้านลักษณะกลุ่มวิสาหกิจ ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์กร ด้านลักษณะของสมาชิก ด้านการผลิต ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด ด้านเงินทุน และด้านนโยบายการดำเนินงาน และการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามประสิทธิผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนขึ้นอยู่กับวิธีการปฏิบัติงาน ทักษะและประสบการณ์ของแต่ละชุมชน ดังนั้นประสิทธิผลจึงเป็นเครื่องมือพิจารณาผลการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงพิจารณาผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนโดยใช้เป้าหมายขององค์การ คือ การพึ่งตนเอง พึ่งพากัน และดำรงอยู่ เป็นเครื่องวัดผลการทำงาน 3 ด้านตามแนวคิดของ Etzioni (1964)

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

และ อันนา อ่อนมาก (2553) ได้แก่ ความสามารถในการผลิต (ด้านศักยภาพของชุมชน) ประสิทธิภาพ (ด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์) และความพึงพอใจของสมาชิก (ด้านการทำธุรกิจอย่างยั่งยืน)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนทั้ง 32 อำเภอในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 48,955 คน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2563) กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินวิสาหกิจชุมชนระดับดีของจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน ซึ่งวิธีการสุ่มตัวอย่างใช้หลักความน่าจะเป็น โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างที่แบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย ก่อนแล้วจึงเลือกตัวอย่างจากแต่ละชั้นย่อยที่เป็นสัดส่วน (Gall et al., 1996) โดยกำหนดจำนวนตัวอย่างของแต่ละระดับชั้นตามสัดส่วนของจำนวนหน่วยทั้งหมดในแต่ละระดับชั้นนั้นต่อจำนวนประชากรทั้งหมดและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก

ตารางที่ 1 จำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนทั้ง 32 อำเภอ ในจังหวัดนครราชสีมา

ชื่ออำเภอ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	ชื่ออำเภอ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	ชื่ออำเภอ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ชุมพวง	51	สีคิ้ว	9	ขามสะแกแสง	3
ปักธงชัย	50	จักราช	8	โนนสูง	3
โชคชัย	37	พิมาย	7	สูงเนิน	2
ด่านขุนทด	34	บัวลาย	7	หนองบุญมาก	2
บัวใหญ่	34	เฉลิมพระเกียรติ	6	เมือง	2
เทพารักษ์	32	ลำปลายมาศ	6	ครบุรี	1
ห้วยแถลง	23	ปากช่อง	5	เมืองยาง	1
แก่งสนามนาง	20	โนนแดง	4	พระทองคำ	1
คง	18	ประทาย	3	โนนไทย	1
เสิงสาง	13	ขามทะเลสอ	3	สีดา	1
วังน้ำเขียว	10	บ้านเหลื่อม	3	รวม	400

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้และประสบการณ์จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากนั้นทำการทดลอง (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และหาความเที่ยง (Reliability) ด้วยค่า Cronbach's alpha (Cronbach, 1970) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.89 ซึ่งมากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสามารถนำไปใช้ในงานวิจัยได้ โดยประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดของ Steers (1977) ตอนที่ 2 แบบวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดของ Etzioni (1964) และ อันนา อ่อนมาก (2553) โดยแบบสอบถามทั้งตอนที่ 1 และ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating 5 points scale) ของ Likert (1967) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาใช้สถิติอย่างง่าย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ ส่วนสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน แสดงผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.724) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านลักษณะของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีค่า ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.723) รองลงมา คือ ด้านลักษณะกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.681) ต่อมาด้านลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์กรวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.664) ต่อมาด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์และตลาด ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.748) ด้านการผลิต ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.778) ด้านเงินทุน ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.803) และด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.675) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ประเด็นความคิดเห็นของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	$\bar{X}$	SD	แปลความ
ด้านลักษณะกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	4.15	0.681	มาก
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์กรวิสาหกิจชุมชน	4.11	0.664	มาก
ด้านลักษณะของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	4.17	0.723	มาก
ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน	4.02	0.675	มาก
ด้านการผลิต	4.07	0.778	มาก
ด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์และตลาด	4.10	0.748	มาก
ด้านเงินทุน	4.06	0.803	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.11	0.685	มาก

ต่อมานำมาวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.700) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีค่า ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.797) รองลงมา คือ ด้านการทำธุรกิจอย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.801) และด้านศักยภาพของชุมชน ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.766) ตามลำดับ

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

ตารางที่ 3 ประเด็นความคิดเห็นของประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	$\bar{X}$	SD	แปลความ
ด้านศักยภาพของชุมชน	4.16	0.766	มาก
ด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์	4.21	0.797	มากที่สุด
ด้านการทำธุรกิจอย่างยั่งยืน	4.17	0.801	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.20	0.700	มาก

เมื่อทดสอบสมมติฐานตามเงื่อนไขเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยทำการทดสอบสมมติฐานที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นการวัด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะกลุ่ม ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมกลุ่ม ด้านลักษณะของสมาชิกกลุ่ม ด้านการผลิต ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด ด้านเงินทุน และด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (Y) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการ ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุ พบว่า ปัจจัยต่างๆ สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 58.9 ($R^2 = 0.589$) ค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.559 ไม่แตกต่างจากค่า R^2 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาร้อยละ 58.9 และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์เชิงเส้นตรง ในรูปคะแนนดิบดังนี้

$$Y = 0.241 (\text{ด้านลักษณะกลุ่มวิสาหกิจชุมชน}) + 0.164 (\text{ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์การวิสาหกิจชุมชน}) + 0.259 (\text{ด้านลักษณะของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน}) + 0.156 (\text{ด้านการผลิต}) + 0.161 (\text{ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด}) + 0.129 (\text{ด้านเงินทุน}) + 0.125 (\text{ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน})$$

จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 7 ปัจจัย มีอิทธิพลในทิศทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 และตัวแปรที่มีอิทธิพลกับประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด คือ ด้านลักษณะของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ($B = 0.228$, $p < 0.01$) และ ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานมีอิทธิพลน้อยที่สุด ($B = 0.144$, $p < 0.01$)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปรพยากรณ์	ประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน				
	B	Std. error	Beta	t	P-Value
ค่าคงที่ (Constant)	0.561	0.152		2.527	0.002**
ด้านลักษณะกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	0.181	0.042	0.241	4.582	0.000**
ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์การวิสาหกิจชุมชน	0.195	0.038	0.164	3.382	0.001**
ด้านลักษณะของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	0.228	0.045	0.259	4.424	0.000**
ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน	0.144	0.047	0.125	4.403	0.000**
ด้านการผลิต	0.149	0.044	0.156	4.842	0.000**
ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด	0.145	0.041	0.161	4.901	0.000**
ด้านเงินทุน	0.148	0.039	0.148	4.656	0.000**

* $p < 0.05$, ** $P < 0.01$; $R = .738$, $R^2 = .589$, Adjusted $R^2 = .559$, Std. Error of the Estimate = .308

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

- 1) การวางแผนและจัดการทรัพยากร: ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และแผนยุทธศาสตร์ของวิสาหกิจชุมชน เช่น การวางแผนการใช้งบประมาณ การจัดการทรัพยากรมนุษย์
- 2) การสร้างและพัฒนาทักษะ: ผู้บริหารและสมาชิกในวิสาหกิจชุมชนควรมีการพัฒนาทักษะและความรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการบริหารจัดการ ใช้วิธีการอบรม การเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์
- 3) การสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการ: วิสาหกิจชุมชนควรมีการพัฒนาสินค้าและบริการให้ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า และมีคุณภาพสูงสุด โดยควรมีการวิเคราะห์ตลาดและการตลาดอย่างต่อเนื่อง
- 4) การสร้างภูมิคุ้มกัน: วิสาหกิจชุมชนควรมีการสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงต่างๆ เช่น การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดภัยพิบัติ การบริหารจัดการความเสี่ยง และการดำเนินการในภาวะเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน

สรุปและอภิปรายผล

การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผลรัฐบาลควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจนขึ้น เพื่อผลักดันการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เหมาะสมและต่อเนื่องมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีนโยบายสนับสนุนด้านการเงิน อาทิ การลดหย่อนภาษีให้กับผู้ประกอบการ การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การหาสินเชื่อค้าประกัน การกู้เงินจากสถาบันการเงินโดยไม่มีหลักทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับ อัมพร เจ็จจันทร์ และ วรณัฐ แบบนา (2562) ที่กล่าวว่าแม้รัฐบาลจะพยายามส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน แต่ก็ยังพบว่าวิสาหกิจชุมชนยังมีข้อจำกัด มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ทั้งในแง่การตลาด การบริหารจัดการ เงินทุน ทรัพยากร เทคโนโลยีการผลิต และสอดคล้องกับ ไจมานัส พลอยดี (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน 9 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านแรงงาน ด้านการเงิน ด้านการบริหารจัดการ ด้านปฏิสัมพันธ์กับภายนอก การมีส่วนร่วมของสมาชิก การเป็นผู้นำ และระเบียบข้อบังคับขององค์กร นอกจากนี้สอดคล้องกับ ชนนิกันต์ อินทรเผือก และคณะ (2564) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน พบว่าประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1) องค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังนี้ (1) ความเชี่ยวชาญในการบริหารงาน (2) การผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย (3) การสร้างนวัตกรรมใน กระบวนการผลิต (4) การปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง (5) การสร้างตราสินค้าเพื่อการจดจำ (6) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ 2) องค์ประกอบหลักด้านการดำเนินการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังนี้ (1) การมีวิสัยทัศน์ในการบริหารองค์กรของผู้นำ (2) การมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และจริยธรรม (3) การสร้างคุณภาพผลิตภัณฑ์ (4) การบริหารจัดการสมาชิกกลุ่ม (5) การพัฒนาบุคลากร และ (6) การบริหารการตลาด อีกทั้งสอดคล้องกับ อริญญา อุดลย์เดช และ พรรณา ไวกกุล (2555) ได้ศึกษาความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครง์เรื่องตำบลวังกาใหญ่อำเภอพิมายจังหวัดนครราชสีมาพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ดังนี้ 1) มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดีมีการจัดตั้งคณะกรรมการและแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน มีการสื่อสารพูดคุย นัดประชุมอย่างเป็นทางการทุก 3 เดือน 2) ประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำ ในการกำหนดบทบาทของคณะกรรมการและสมาชิกให้มีการบริหารจัดการที่ดี มีวิธีคิดและปฏิบัติที่ถูกต้อง 3) สมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคี มีการกำหนดหน้าที่การทำงานที่ชัดเจนและมีการสื่อสารกัน 4) มีตลาดที่แน่นอน มีการประชาสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง 5) มีการจัดทำบัญชีการเงิน มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ 6) ภาครัฐให้การสนับสนุนความรู้ที่เป็นประโยชน์ และการส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลของงานวิจัยนี้ ค้นพบว่า ภาครัฐมีความสำคัญอย่างมากในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน จึงเสนอว่า

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

- 1) รัฐบาลควรเป็นสื่อกลางเพื่อจัดหากองทุนหรือแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำให้กับสมาชิก เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนที่มีเงินทุนน้อย สามารถหาแหล่งทุนในการพัฒนาสินค้าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้
- 2) รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนที่เป็นรูปธรรมในการสนับสนุนส่งเสริม เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ในการผลิตสินค้าและบริการตั้งแต่ขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่องจนถึงการมีทักษะขั้นสูงในการต่อยอดเพื่อแข่งขัน
- 3) หน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลวิสาหกิจชุมชนโดยตรง ควรมีการให้ความรู้ จัดอบรมทำความเข้าใจและแก่ผู้นำเพื่อให้ผู้นำสามารถนำความรู้ที่มีมาพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
- 4) หน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในเรื่องช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น จ่ายเงิน การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เพื่อความสะดวกรวดเร็วและตามความต้องการของผู้ซื้อในตลาดปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในเชิงการจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิผล

ผลของงานวิจัยนี้ ลักษณะของสมาชิกมีความสำคัญต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการ จึงเสนอว่า

- 1) การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในการจัดการและการผลิตสินค้า การสร้างและส่งเสริมกลุ่มสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้
- 2) สร้างและพัฒนาแหล่งเงินทุนและระบบการเงินสำหรับวิสาหกิจชุมชน
- 3) สร้างและส่งเสริมศักยภาพในการตลาด รวมถึงการจัดการธุรกิจออนไลน์ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิผลการจัดการและสร้างความมั่นคงยั่งยืนให้กับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยในการสื่อสารตลาดและการสร้างช่องทางการจำหน่าย การศึกษากลยุทธ์ธุรกิจที่เหมาะสมกับความต้องการเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการศึกษถึงการสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2562). *สารสนเทศวิสาหกิจชุมชนจดทะเบียนทั่วประเทศ*. สืบค้นจาก www.sceb.doae.go.th/Documents/STC/311262.pdf.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2563). *วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้ว จำแนกตามเขตและจังหวัด กรมส่งเสริมการเกษตร*. สืบค้นจาก www.sceb.doae.go.th/Documents/STC/311263.pdf.
- ใจมานัส พลอยดี. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน เปรียบเทียบภาพรวมและภาพย่อย (อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร และอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช)*. การค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนนิกานต์ อินทรเผือก, ประเพศ ไกรจันทร์ และ ทวีศักดิ์ รูปสิงห์. (2564). *รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน. วารสารวิชาการเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 12(2), 46-56.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548.
- อริญชยา อุดลย์เดช และ พรรณา ไวกุล. (2555). *ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งรุ่งเรือง ตำบลรังนกใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. บทความนำเสนอในงานการประชุมวิชาการแห่งชาติ ครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน*, 6-7 ธันวาคม 2555.
- อันนา อ่อนมาก. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน: ธุรกิจผลิตภัณฑ์เปลือก ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.
- อัมพร เจือจันทร์ และ วรณัฐ แบบนา. (2562). *การพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้เชิงธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 3(2), 13-24.

Cronbach, L. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

Etzioni, A. (1964). *Modern Organizations*. New Jersey: Prentice Hall.

Gall, M., Borg, W., & Gall, J. (1996). *Education research, an introduction*. New York: Longman Publishers.

Likert, R. (1967). *The Human Organization: Its Management and Values*. New York: McGraw-Hill.

Steers, R. (1977). Antecedents and Outcomes of Organizational Commitment. *Administrative Science Quarterly*, 22(1), 46-56.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2024 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).